GŁOS POMORSKI

Nr. 222 — Rok 3. (GAZETA POMORSKA) **Numer pojedyńczy 3000 mk.**

Prenumerata miejscowa: Przy odbicrze w ekspedycji i w agenturach miejscowych miesięcznie **70.000** mk., przedpłata na poczcie z odnoszeniem do domu miesiecznie **71.210** mk. — pod opaską w Polsce i do Gdańska 75.500 mk., do Niemiec 80.500 mk. polskich lub ich wartość walutowa, do Francji 5,— frc., do Anglji 0.8 shilling, do Stanów Zjednoczonych 35 cents. W razie nieprzewidzianych wypadków jak strejki, przeszkody techniczne itd. prenumeratorzy nie mają prawa żądania niedostarczonych numerów, lub zwrotu prenumeraty. — **Rękopisów nadesłanych nie zwraca się.**

Rachunek bieżący: Bank Powiatowy, Grudziądz, Bank Związku Sp. Zarobk. Danziger Privat Aktienbank Gdańsk i Grudziądz. — P. K. K. P. Grudziądz. — Konto czekowe Gdańsk **nr. 2980.** Konto pocztowe: Kasa Oszczędności Oddział w Poznaniu nr. 201 193. Miejsce płatności wykonania: Grudziądz.

Ogłoszenia z Polski: Wiersz wysokości milimetra w dziale ogłoszeniowym na stronie 8-łamowej 2000 mk., **w dziale reklamowym na stronie i 3-łamowej** przed tekstem 12.000 mk., wśród tekstu 8000, za tekstem 6000 mk., dla W. M. Gdańska obowiązują te same ceny, dla **Niemiec** dochodzi 50% nadwyżki, dla reszty zagranicy 200% nadwyżki, płaten w markach polskich lub ich wartosci walutowej. Za tłómaczenia oblicza się 20% nadwyżki. — **Rachunki** są natychmiast płatne, w razie zwłoki dłuższej niż 72 godzin stosować będziemy ceny bieżące, skreślając wszelkie rabaty. — **Administracja nie przejmuje** odpowiedzialności za termin umieszczenia ogłoszenia.

Dyrektor przyjmuje od godz. 10-tej do 11-tej przed południem
Redaktor Naczelny przyjmuje od godz 11-tej do 12-tej w południe

Redakcja i Administracja Grobiowa 27/29. | **Grudziądz,** sobota, dnia 29-go września 1923. | Telefon nr. **50** i **51.**

Niemcy w obliczu wojny domowej

Berlin, 27. 9. (PAT).

Kanclerz Rzeszy przyjął dziś przed południem tutejszych przedstawicieli mocarstw koalicyjnych, z którymi omówił poważną sytuację polityczną w kraju.

W całych Niemczech stan wyjątkowy.

Berlin, 27. 9. (PAT). Prezydent Rzeszy wydał o północy rozporządzenie wprowadzające na całym obszarze Rzeszy stan wyjątkowy.

Skrajny monarchista Kahr dyktatorem.

W Bawarji stan oblężenia. — Karowi podlega siła zbrojna. — Przerażenie wśród socjalistów demokratów.

Monachjum, 27. 9. (Pat.) W Bawarji ogłosozny został stan oblężenia. Bawarska Rada Ministrów zamianowała byłego prezydenta min. Kahra komisarzem państw. dla Bawarji, uposażając go zarazem w władzę wykonawczą, upoważniając go do odwoływania się do pomocy siły zbrojnej.

Nominacja Kahra, wybitnego separatysty bawarskiego i skrajnego monarchisty wywołała w kołach socjalistycznych i demokratycznych w Monachjum żywe zaniepokojenie.

* * *

Monachjum, 27. 9. (Pat.) Władze zakazały odbycia zwołanych na dziś 14 zgromadzeń. Z powodu tego zakazu udali się przedstawiciele związku bojowego i narodowych socjalistów do generalnego komisarza państwowego Kahra, żeby skłonić go do cofnięcia zakazu. Usiłowania te nie odniosły skutku.

Monachjum, 27. 9. (Pat.) Dla utrzymania spokoju i porządku w Bawarji stoją do dyspozycji komisarza państw. Reichswehra i policja krajowa. Obecnie przedstawiciele związków patrjotycznych stwierdzili również gotowość poparcia akcji komisarza.

Kara śmierci za zdradę stanu i sabotaż.

Kahr rezerwuje miejsce ks. Ruprechtowi. Kahr-Hittler-Ludendorf. Kahr złączy się z nacjonalistami. Tron cesarski dla Wittelsbachów.

Berlin, 27. 9. (Pat.) Na wieść o zamianowaniu Kahra generalnym państw. komisarzem Bawarji zebrał się o północy gabinet Rzeszy na nadzwyczajną naradę. Oprócz innych zarządzeń uchwalono ogłoszenie stanu wyjątkowego w całem państwie. Władza wykonawcza przeszła w ręce ministra Reichswehry. Zdrada stanu i sabotaż karane będą śmiercią. Co się tyczy nominacji Kahra, to on sam rezerwuje jedynie miejsce dla księcia Ruprechta. Kahr jest jawnym zwolennikiem separatyzmu monarchistycznego i fanatycznym przeciwnikiem lewicy.

Między Kahrem a Hitlerem i Ludendorffem odbywały się już w ostatnich czasach rozmaite narady. Prezydent min. Bawarji pragnie użyć Kahra za narzędzie przeciw knowaniom nacjonalistów. Należy się jednak obawiać, że Kahr nie będzie zwalczać nacjonalistów, lecz dojdzie do porozumienia z nimi, zwłaszcza jeśli nacjonaliści uznają kandydaturę Wittelsbacha na niemiecki tron cesarski.

Likwidacja biernego oporu już się rozpoczęła.

Berlin, 27. 9. (PAT). Jak donosi „Vorwarts', rząd rozpoczał przygotowania do likwidacji biernego oporu w zagłębiu Ruhry Planowane est między innemi powierzenie odnośnej misji specjalnemu komisarzowi.

Cesarz Japonji do p. Prezydenta Wojciechowskiego.

Warszawa, 27. 9. (PAT). P. Prezydent Rzpltej otrzymał następujący telegram od cesarza Japonji w odpowiedzi na depeszę kondolencyjną z powodu katastrofy trzęsienia ziemi:

Pan Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie.

Głęboko wzruszony serdeczną depeszą, którą W. E. zechciała w tej smutnej chwili wystosować do mnie w imieniu własnem i narodu polskiego, pospieszam z wyrażeniem W. E. uczuć mojej głębokiej wdzięczności.

Podp. Yoshihito.

Berlin, 27. 9. (PAT). Dziś we czwartek podjęte zostały na nowo prace. reichstagu. We wtorek ma nastąpić wypowiedzenie się parlamentu o obecnej sytuacji, przyczem wielką mowę wygłosi kanclerz Stresemann.

*

Warszawa, 27. 9. (Pat.) Na mocy uchwały Rady Ministrów w pierwszym półroczu b. roku szkolnego **skarb państwa ponosić będzie opłatę wpisowego** za dzieci niezamożnych cywilnych pracowników państwowych bez względu na to, czy uczęszczają do szkół państwowych, czy prywatnych.

Dwukrotne nieuzyskanie promocji do następnej klasy lub dwukrotna zła ocena z zachowania się odbiera prawo do zapomogi.

Wkroczenie wojsk tureckich do stolicy.

Paryż. 27. 9. (Pat.) Z Konstantynopolu donoszą, że **w poniedziałek odbędzie sie uroczyste wkroczenie wojsk tureckich do stolicy. Generalni komisarze koalicyjni opuszczą miasto 2 października.**

Proklamacja do narodu w Bułgarji.

Sofja, 27. 9. (Pat.) **Rząd bułgarski ogłasza proklamację do narodu, wyjaśniającą istotne powody, które skłoniły leaderów komunistycznych do wzniecenia buntu wśród łatwowiernej ludności, oszukiwanej przez krzykaczy z zagranicy. Stwierdzając całkowity upadek podstępnych planów orędzie mówi o krwi, przelanej nadaremnie i o żałobie licznych rodzin.**

Sprawa Rjeki w skupczynie.

Białogród, 27. 9. (PAT). Na dzisiejszem posiedzeniu skupczyny po odpowiedzi rządu na ietnrpelację w sprawie wypadków w Rjece **wyrażono zaufanie 113 głosami przeciw 92.**

Sytuacja w Egipcie jest bardzo poważna. Panuje niezadowolenie z powodu konstytucji.

*

Statek polskiej floty handlowej „Józef Englich' wyjechał z ładunkiem z Gdańska do Anglji i wraca za 4 tygodnie.

Ewakuacja Korfu ukończona.

Rzym, 27. 9. (Pat.) **Ewakucja Korfu została całkowicie ukończona. Wyspę oddano władzom greckim. Wśród ludności panuje spokój.**

*

Emigracja do Meksyku nie jest ograniczona żadnemi przepisami, o ile chodzi o osoby. trudniące się pracą umysłową.

Giełda pieniężna

z dnia 28 września

Złoty polski	45.000
Marka niemiecka	0.00²
Dolary Stanów Zjedn.	319.000
Franki francuskie	19.900
„ belgijskie	16 950
„ szwajcarskie	56.800
Fund szterling ang.	1.454.000
Lir włoskie	14.400
Guldeny holenders	125.500
Korony szwedzkie	84.500
Korony duńskie	56.900
Korony norweskie	50.500
Korony czeskie	9.600

Nadzwyczajne zebranie

Narodowego Stronnictwa Robotników i Chrześcijańskiego Narodowego Stronnictwa Pracy

odbędzie się

w piątek, dnia 28 września o godzinie 7-mej wieczorem, w **Hotelu Warszawskim** przy ulicy Józefa Wybickiego.

Przybycie wszystkich członków jest konieczne.

Sekretarjat generalny.

„Japonja nie żąda pomocy!"

Tak oświadczył przedstawiciel tego kraju w Polsce, nie kryjąc zresztą uczuć wdzięczności dla tych, którzy w nieszczęściu gotowi byli dać swój grosz ofiarny. Jest w tem oświadczeniu piękny, szlachetny giest dumy wielkiego Narodu, który w swym nieśmiertelnym heroiźmie nauczył się liczyć tylko na własne siły . . . Czyż to nie jest dla nas Polaków poważną przestrogą?! Red.

Grudziądz, 28 września.

Na pierwszą hiobową wieść o straszliwej katastrofie wulkanicznej w Japonji — społeczeństwo polskie postanowiło przyjść Japonji z ofiarną pomocą. W różnych punktach kraju powstały Komitety pomocy. Dla porozumienia się co do sposobu tej pomocy przedstawiciele komitetu warszawskiego odwiedzili zast. posła japońskiego w Warszawie, p. Sasakiego.

Przebieg konferencji mniej więcej był taki:

P. Sassaki z gorącem uznaniem wyrażał się o społeczeństwie naszem, które tak żywo zamanifestowało swe uczucia dla Japonji.

Na zapytanie, w jaki sposób Polska może przyjść Japonji z pomocą, p. Sassaki odpowiedział:

— Japonja ocenia dobre chęci Polski, lecz pomocy nie potrzebuje . . .

— A pomoc w naturze? Żywnościowa?

— Japonja ma dość żywności — odparł.

Gdy poruszono sprawę. zaprojektowaną przez jedną z pań, przyjęcia do Polski partji dzieci japońskich, p. Sassaki podziękował, oświadczając:

— **Żadna matka japońska nie odda swego dziecka, jeśli zaś chodzi o sieroty — rząd nie zgodzi się na wysłanie ich poza granice kraju.**

Katastrofa — według zdania dyplomaty japońskiego — objęła kilka kilometrów kwadratowych. W Tokio i w Jokohamie strata w ludziach wynosi około **14 proc.** ogółu ludności tych miast. Zamiar przeniesienia stolicy istniał rzeczywiście, lecz ogłoszono już dekret cesarski, utrzymujący stolicę kraju nadal w Tokio i zalecający przywrócenie porządku.

Z wielkich gmachów żelazno-betonowych, budowanych solidnie z przewidywaniem wstrząśnień wulkanicznych, żaden nie runął.

— Pastwą klęski padło około 100.000 domków małych, lecz były to lekkie budowle, które zwyczajem japońskim budowano jakby domki z kart, mając na uwadze wstrząśnienia podziemne, które przecież nie są w Japonji niespodzianką . . .

— A szkody?

— Przerwa w naukach potrwa częściowo tylko czas krótki. Przed Nowym Rokiem wszystkie szkoły będą uruchomione.

Jeśli więc Polska ujawnia odruch ofiarny — p. Sassaki radzi skierować pomoc wyłącznie do japońskiego **Czerwonego Krzyża, a to w postaci lekarstw, surowic i ciepłych materjałów.**

W swoim czasie japoński Czerwony Krzyż wspólnie z amerykańskim w latach dla Polski krytycznych z niezwykłą ofiarnością materjalną i samarytanizmem niosły nam pomoc.

Na ten cel zatem obrócone będą fundusze, zbierane na pomoc dla Japonji.

Co do surowic — naczelny lekarz polskiego Czerwonego Krzyża, dr. Podhorecki, porozumiał się już z państwowym instytutem wyrobu surowic, który dostarczy swych produktów, mających już ustaloną sławę w świecie naukowym.

Cała akcja komitetu pomocy ma być **zlikwidowana** do dnia 15 października.

Wyjazd J. Em. Ks. Kardynała Dalbora.

Celem podróży jest złożenie sprawozdania ze stanu djecezji.

Grudziądz, 27 września.

Jak już donosiliśmy, ks. Kardynał-Prymas Dalbor **wyjechał** onegdaj do Rzymu. W sprawie tej podróży „Kurjer Pozn." pisze:

„Każdy biskup katolicki jest obowiązany co 5 lat być w Rzymie i złożyć sprawozdanie ze stanu djecezji. Podróż taka nazywa się „ad limina Apostolorum" t. zn. do progów apostolskich. Ustanowiona jest dla biskupów całego świata pewna kolej, wedle której mają przybywać do Rzymu.

W roku bieżącym przypada kolej między innymi na biskupów polskich .

Z tego powodu J. E. Ks. Kardynał-Prymas podjął w poniedziałek wieczorem podróż do Wiecznego Miasta, wyjeżdżając najpierw do Warszawy, a stamtąd przez Wiedeń do Rzymu.

W niedzielę w południe zebrała się Kapituła katedralna Poznańska i duchowieństwo katedralne w pałacu arcybiskupim, by przez usta proboszcza Kapituły ks. prał. Adamskiego wyrazić życzenia szczęśliwej podróży i zarazem złożyć oświadczenie wierności dla Stolicy Apostolskiej.

Wieczorem na dworcu żegnali odjeżdżającego Ks. Kardynała przedstawiciele społeczeństwa duchownego i świeckiego.

Co pisze prasa europejska o kandydaturze Skirmunta?

Grudziądz, 27 września.

„Neue Freie Presse" omawia w dłuższym artykule kandydaturę Polski do Rady Ligi Narodów. Dziennik pisze:

„Polska wydaje się predestynowaną do objęcia roli przedstawiciela interesów środkowo- i wschodnio - europejskich w Radzie Ligi Narodów, dzięki swoim przyjaznym stosunkom do wszystkich państw środkowej Europy jak i konsekwentnie pokojowej swej polityce.

Co się specjalnie tyczy Austrii, to obecnie po warszawskiej podróży kanclerza Seipla byłoby zbytecznem właściwie podkreślać, jak przyjaźnie kształtują się stosunki między Austrją a Polską. Dowodem zaś jak bardzo Polska umie ocenić tę misję — jest fakt wysunięcia na stanowisko w Radzie Ligi kandydatury posła Skirmunta jednego z najbieglejszych i najpopularniejszych dyplomatów Polski. Poseł Skirmunt liczy się bowiem do powag w dziedzinie polityki międzynarodowej uznanych przez całą Europę".

Francuski dziennik „Eclair" występuje energicznie na rzecz polskiej kandydatury p. Skirmunta na członka Rady Ligi, stawiając ją przed kandydaturą Benesza i między innemi pisząc:

Nikt nie wątpił o kandydaturze polskiej, dopóki p. Benesz sam nie wysunął swojej kandydatury.

Każdy atoli bezstronny obserwator musi przyznać, że Polska ma większe prawo do tego stanowiska, będąc o wiele większem państwem. Polska odgrywa rolę większą gospodarczą i polityczną aniżeli Czechosłowacja.

Francja powinna sobie życzyć kandydatury polskiej, z którą jest bardzo silnie zjednoczona. Pozatem delegat polski p. Skirmunt jest znany jako lojalny i ostrożny mąż stanu, który napewno w Radzie Ligi Narodów spełni swe zadanie".

„Baseler Nachrichten"

zwraca się jednakże bardzo energicznie przeciw kandydaturze polskiej:

Skutkiem kandydatury p. Skirmunta — pisze „Baseler Nachrichten" — byłoby usunięcie Brantinga, męża zaufania europejskich państw neutralnych: Skandynawji, Szwajcarji i Holandji. Odebranie tym państwom ich przedstawiciela mogłoby dla Ligi Narodów mieć niemiłe następstwa.

Branting bowiem przez swe wystąpienia w Radzie Ligi był przedstawicielm tgo kierunku, który się oświadczył za kompetencją Ligi Narodów w rozstrzygnięciu sporu grecko-włoskiego.

Jeśli Branting usunie się z Ligi Narodów, byłoby to demonstracją przeciwko temu kierunkowi, zwłaszcza wtedy, gdyby miejsce jego zajął p. Skirmunt.

Polska jest prawdopodobnie właśnie tem państwem, przeciw któremu Liga Narodów ma przedewszystkiem powód do interwencji. Dla Polski przeto niema miejsca w najwyższej instancji narodów".

Z ostatniej chwili.

Katastrofa lotnicza w Toruniu.

Toruń, 27. 9. (Pat.) W dniu wczorajszym samolot typu niemieckiego z niezbadanych dotąd przyczyn runął z dość znacznej wysokości na ziemię. Pilot kapral Dutkowski poniósł śmierć na miejscu, porucznik obserwator Pokorny odniósł tylko lekkie rany.

Robotnicy portowi w Gdańsku zakończyli strajk.

Gdańsk, 27. 9. (Pat.) **Odbyły się dwa zgromadzenia strajkujących robotników portowych, na których uchwalono zakończyć straik.** Robotnicy portowi powrócą do pracy jutro rano.

Początek rewolucji w Niemczech.

Londyn, 27. 9. (Pat.) Prasa angielska zamieszcza wyczerpujące sprawozdania o **wydarzeniach w Niemczech.**

Wiadomości o zajściach w Bawarji prasa angielska żywo komentuje, uważając je jako początek rewolucji, względnie jako początek ruchu faszystowskiego.

Zygzaki pol tyczne.

Sowieckie wojska buntują się.

O znamiennym fakcie z raju bolszewickiego pisze ostatnio „Rzeczposp.":

Oto zbuntowało się sowieckie wojsko przeciw władzy.

O takich zdarzeniach w Bolszewji, jak bunty i powstania przeciw władzy sowietów, wiądomości przedostają się z trudem i powoli. Więc wiadomość o najnowszym takim buncie, który się zdarzył w Moskwie dnia 9 bm., uważać należy za bardzo świeżą.

A był to bunt szczególnie, jeżeli nie groźny, to dotkliwy dla władzy sowieckiej. Zbuntowały się bowiem wojska, które uważano za

oko oka w głowie Sowietów

mianowicie specjalne wojska, postawione do dyspozycji czerezwyczajki, używane do strzeżenia budynków rządowych i domów wybitnych komunistów.

Jak donosi korespondent „Timesa" powodem było niezadowolenie z oficerów, którzy ustawicznie mieszali się

w życie prywatne żołnierzy

i np. nie pozwolili im na komunikowanie się z rodzinami, o ile nie należy do organizacji komunistycznej. Mianowicie, żołnierze, **znajdujący się poza służbą**, którym nie pozwolono wydalać się z baraków, zmusili tych wsłużbie, aby odmówili wypełnienia rozkazów.

Bunt stłumiono w ten sposób, że baraki otoczono wiernemi wojskami i

pancernemi automobilami,

poczem zbuntowani się poddali, **oddział** rozwiązano, przywódców i tych, co odmówili posłuszeństwa, aresztowano i **odesłano do sądu wojennego, a** „Czeka" zarządziła rewizje i aresztowania w całej Moskwie, chcąc wykryć rzekomą organizację, która prowadzić miała propagandę.

Co tobie nie miło, t orób drugiemu.

Wedle tej metody sowiety prowadzą

propagandę w armiach

obcych i wśród załóg wszystkich okrętów, które zawijają do ich brzegów.

Świeżo kapitan norweski okrętu „Eksjo" doniósł telegraficznie, że załoga jego okrętu, który przybył do Odesy pod wpływem agitatorów bolszewickich **zbuntowała się częściowo** i 19 ludzi z niej. Przy czynnej pomocy władz sowieckich, opuściło pokład i udało się na ląd.

Kapitan wobec tego zawrócił i z resztą załogi udał się do Konstantynopola.

Przykad to bardzo „zachęcający" dla wszystkich chcących nawiązać stosunki handlowe z Sowietami.

Ochrona lokatorów a spadek marki polskiej.

Sąd warszawski rozstrzyga o wysokości czynszu mieszkaniowego.

Grudziądz, 28 września.

W wypadach sporu **o wysokość czynszu mieszkaniowego** sądy rozstrzygają sprawy przeważnie **na korzyść lokatorów.**

Rzadko który właściciel domu uzyskał wyrok, przyznający mu prawo do pobierania czynszu, zastosowanego choć w części do obecnego niskiego kursu marki polskiej.

Dlatego charakterystyczny jest wielce wyrok warszawskiego Sądu powiatowego w sprawie wysokości czynszu mieszkaniowego.

Cała sprawa miała się następująco: Właściciel domu, **Marek Borkowski** w Warszawie wniósł skargę przeciw swemu lokatorowi nazwiskiem **Rosenthal o uchylanie się od płacenia czynszu za mieszkanie,** odpowiadającego choć w części obecnym stosunkom walutowym. Oskarżony za czas od 1 lipca 1922 r. do 1 maja 1923 r. chciał płacic za mieszkanie według ustawy o ochronie lokatorów, **czyli po 160 mk. miesięcznie.**

Przeciwko temu sprzeciwił się właściciel domu Borkowski, który w swej skardze powołał się na pewne motywy w ustawie o ochronie lokatorów, na niektóre wyroki Najwyższego Sądu, oraz na podstawy kodeksu cywilnego, zaznaczając, że twórcy ustawy o ochronie lokatorów bynajmniej nie mieli zamiaru spowodowania obniżenia, ale raczej podwyższenia czynszu mieszkaniowego wzgl. zastosowania go do ówczesnego kursu marki polskiej. Twórcy tej ustawy nie przewidzieli widocznie, iż po jej ustanowieniu nastąpi tak katastrofalny spadek waluty.

Oskarżyciel twierdził dalej, iż kiedy nawet Sąd Najwyższy w sprawach pożyczek w których wyłącznie rozchodzi się o kapitał, owzględnia zawsze spadek marki, to w sprawach czynszu mieszkaniowego, po za któremi stoi troska o utrzymanie domu w stanie użyteczności, sądy tembardziej winny wnikać w tendencję ustawodawców, a nie bezmyślnie trzymać się martwej litery prawa.

Sąd rozpatrzywszy tę sprawę, wydał wyrok przyznający właścicielowi Borkowskiemu słuszność, a **skazujący lokatora Rosenthala na zapłacenie czynszu o 100-krotnej wy sokości, czyli zamiast po 160 mk. po 16.000 mk. za każdy miesiąc.**

W umotywowaniu tego wyroku trybunał powołał się na Sąd Najwyższy, oraz na podstawy kodeksu cywilnego, zaznaczając że odmienny wyrok stałby w sprzeczności z zasadami sprawiedliwości i sprowadziłby nie wzmocnienie poszanowania dla prawa, ale raczej mechaniczne rozprzężenie między życiem i rzeczywistością a tendencjami ustawodawców.

Zjazd powiatowy Ch. N. S. Rol.

Dnia 25 bm. odbyło się zebranie powiatowe Ch. N. S. Rol, powiatu grudziądzkiego; prawie cały powiat był reprezentowany przez swych delegatów

Zjazd zagaił wiceprezes okręgu członek zarządu wykonawczego p. Franciszek Kulerski ze Skurgwi, który powitał licznie zebranych delegatów jak nie mniej serdecznie przybyłego z referatem posła Bronisława Manie z Rajków.

Referat został przyjęty bardzo sympatycznie.

Zebrani po rzeczowej dyskusji uchwalili następującą rezolucję:

Zebrani członowie i sympatycy CH. N. S. Rol. powiatu grudziądzkiego na zebraniu powiatowym w Grudziądzu dnia 22 września protestują energicznie przeciw temu, by tylko rolnictwo ponosiło koszta i ciężary nie tylko we formie podatków, ale i wprowadzeniem cen wytycznych na produka rolnicze. Żądamy zniesienia owych cen wytycznych, bo one faktycznie rolników przyprowadzają w nader przykre **położenie** I wymagamy w dalszym ciągu by rząd uwzględniając **najgwałtowniejsze** potrzeby rolnictwa nie sprzeciwiał **się wyrównaniu** się cen za płody rolne w stosunku do **cen za produkty** przemysłowe. Ponieważ ceny za produkty **przemysłowe** reguluje rynek światowy, żądamy by ceny za **nasze zbytne** produkty rolne były regulowane wedle rynku **światowego.**

Prezesem powiatowym wybrano p. **Czępickiego z Przesławic**, a do zarządu jeszcze jako ławników **pp. Jordana** z Radzyna i Szpitera z Łasina.

Na Nowy Rok powstanie w Grudziądzu klinika ginekologiczna.

Grudziądz, 27 wrześna.

Jak się dowiadujemy, Kasa Chorych m. Grudziądza nabyła w końcu ub. m. pierwszorzędnie urządzoną klinikę ginekologiczną przy ul. Ogrodowej l. 12, stanowiącą własność znanego w mieście lekarza dra Ellermanna.

Cena kupna rzeczonej kliniki, obejmującej obok 3-piętrowego gmachu także 25 z komfortem umeblowanych pokoi a zwłaszcza znakomicie urządzoną salę operacyjną z około 400 instrumentami chirurgiczno-ginekologicznemi wynosi ponad 500 miljonów mk.

Korzystne to kupno mogło dojść do skutku jedynie przy pomocy znaczniejszego kredytu rządowego udzielonego Kasie na dogodnych warunkach oraz dzięki pomocy Kas pomorskich, wśród których w pierwszym rzędzie wymienić należy Pow. Kasę Chorych w Grudziądzu.

Na osobną chlubną wzmiankę zasługuje Kasa Chorych m. Warszawy z racji udzielenia znacznej pożyczki a szczególnie jej komisarz p. Henryk **Sell, który** prócz pomocy finansowej, nie szczędził także zabiegów u władz i banków warszawskich, aby Kasie tutejszej pomódz w zrealizowaniu tak doniosłego celu.

Otwarcie kliniki nastąpi prawdopodobnie z początkiem Nowego Roku, gdy ukończone zostaną wszelkie potrzebne przygotowania.

Jak słychać, kierownikiem kliniki zostanie b. prof. Uniw., który jako znakomity specjalista daje gwarancję, że klinika pod jego zarządem utrzymana będzie na wysokim poziomie i że ubezpieczeni znajdą w niej pomoc lekarską bez zarzutów.

Ofiary na odbudowę Teatru.

W dalszym ciągu złożyli u nas:

Słuchacze Państw. Szkoły Budowy Maszyn i 1 frank francuski srebrny	1,000 000
K. Zakrzewscy	200 000

Razem z poprzedniemi zebraliśmy **45.158.000**

O dalsze datki gorąco prosimy.

Bank Mieszczaństwa donosi nam co następuje:

„W dniu dzisiejszym przekazaliśmy do Miejskiej Kasy Oszczędności na rachunek Komitetu Odbudowy Teatru Miejskiego mk. 2,400 000, którą to kwotę otrzymaliśmy od następujących ofiarodawców:

P. Fröhlich Leon	mk.	500 000
P. Sporny Władysł.	„	1,000 000
„Mieszczanin" Red.	„	100 000
A. Kohn, Warszawa	„	200 000
kpt. Michalewski, Toruń		100 000
Bantkowski Feliks	„	500 000

Sejmik Związku Spółdzielni Zarobkowych.

Spółdzielnie w cyfrach. — Co mówił nadzwyczajny komisarz zwalczania drożyzny. p. dr. Bajda? — „Zgoda“ w Grudziądzu zdobyła uznanie władz kierowniczych w Poznaniu.

(Specjalne sprawozdanie „Głosu Pomorskiego.“)

Grudziądz, 28 września.

W dniach 25 i 26 bm. odbył się w Poznaniu pod przewodnictwem ks. Patrona St. Adamskiego 50-ty Sejmik Związku Spółdzielni Zarobkowych i Gospodarczych. „Zgoda“ w Grudziądzu, o której obecnej działalności tak pochlebnie wyraża się miejscowe obywatelstwo, delegowała na powyższy Sejmik swego prezesa Rady Nadzorczej p. inspektora ogrodów **Wodwuda** oraz członka Zarządu p. Myślińskiego, którzy łącznie z dyrektorem Hurt. Spół. Spoż. w Grudziądzu p. Preisem mieli sposobność zaznajomić się bardziej z ogólną działalnością ruchu spółdzielczego w naszej dzielnicy

Sejmik obesłany **niebywałą**

frekwencją uczestników,

zaszczycili swą obecnością ks. biskup Łukomski w zastępstwie ks. kard. Dalbora, przedstawicieli władz państwowych, Izby Handlowej itd., a szczególnie uczestnictwo Nadzw. Komisarza Zwalczania Drożyzny p. dr. Bajdy z Warszawy, jak i jego przemówienia dało uczestnikom możność zobrazowania sobie zakresu dotychczasowej pracy oraz projekty jego na dalszy okres czasu.

Ramy naszego pisma nie pozwalają na streszczenie referatów takich

wielkich kooperatystów,

jakimi szczyci się b. dzielnica pruska w osobach ks. Patrona **Adamskiego,** dr. Seydlitza, prof. dr. Taylora i tylu innych wytrawnych szermierzy, którzy ucząc społeczeństwo oszczędzania, zasady samopomocy i solidarności, wpływają na potęgowanie polskiej twórczości. Szczególnie dziś, gdy na czele Majestatu Polski stanął wileki kooperatysta, współzałożyciel i kierownik spółdzielni spożywców, Prezydent Rzeczypospolitej

p. St. Wojciechowski,

któremu Sejmik wysyłając depeszę, podkreślił wielkie zasługi na polu pracy spółdzielczej, — praca ta wydaje dobre rezultaty.

Do dnia 1 czerwca **1923** zarejestrowano **9683 spółdzielni,** z tych **2723 spożywców.**

W wojew. pomorskiem, którego odsetki spółdzielni, przypadające na 10.000 mieszkańców, **są niższe, aniżeli** w **wojew. poznańskiem,** przedstawia maximum

miasto Grudziądz,

wykazujące 8 proc. Ogólna liczba członków wynosi 236 820 członków, z czego na spożywców przypada 91242 osób, rekrutujących się z **13 277 rolników, 49 567** robotników i 28 398 innych zawodów.

Rozszerza się teren działalności, tembardziej, że spółdzielnie spełniają sumiennie swe obowiązki, wydają zdrowy zastęp pracowników na polu handlowem. Wschodnie ziemie Rzeczypospolitej czekają na zastępy tych pracowników, to też ta spółdzielczość, która u nas stworzyła taki Bank Związku Spół. Zarobk., Centrali Rolników, Centrali Maszyn itd. ma przed sobą rozwój zapewniony.

Jak już wspomniałem, pojawienie się na Sejmiku Nadzwyczajnego Komisarza zwalczania drożyzny p. dr. Bajdy. przyjęto gromkiem oklaskiwaniem. Nie masz w dzisiejszej Polsce osoby, o której działalności mówiono by więcej, jak właśnie o pracach p. dr. Bajdy, w którym dopatrujemy **mocarza. ubezwładniającego** energicznemi zarządzeniami **rozszalała falę drożyźnianą.**

Dr. Bajda nie posiada autorytetu karnego.

Ci, którzy go widzieli i słyszeli, nie mogli atoli utrwalić w sobie przekonania, że

mocarzem tym

ma być, czy jest nim właśnie dr. Bajda.

Wypowiedziane przez niego wobec nas delegatów spółdzielni spożywców uwagi, streścić mogę w kilku zdaniach ,a mianowicie, że ten nadzwyczajny komisarz **nie posiada żądnego autorytetu karnego,** że niema możności przeprowadzenia w koniecznych wypadkach sekwestru, i że nie posiada, jak jego poprzednik, żadnych funduszy, tak wielce przecież potrzebnych na doraźne pomocy.

Z powyższego wyniki, że właściwie działalność Nadzw. Komisarza do zwalczania drożyzny nie może poszczycić się większymi rezultatami. Wspomniał p. dr. Bajda, że pracuje się w dwu kierunkach, a to wpływaniem na powstrzymanie tempa drożyzny przez **łagodzenie jej objawów drogą**

uzdrowienia waluty

i zarządzeniami gospodarczemi przychodzi rząd ludności w pomoc. Pomoc tę nazwał pomocą tylko częściową a więc akcją pomocniczą dla biedniejszych warstw społeczeństwa. która polega na dostarczeniu zboża, węgla i cukru.

Zapas zboża stojący Nadzw. Komisarzowi do dyspozycji, wynosi na razie **3000 wagonów,** lecz są starania, by go rozszerzyć do **6000 wagonów.**

Sprawa węglowa przedstawia się już znacznie gorzej, gdyż nie mając możności do sekwestru węgla (wniosek w tej sprawie ukaże się w Sejmie), ścigać można tylko tych, którzy żądają nadmierne ceny.

Drogą pertraktacji uzyskano przyrzeczenie dostawy **3200 wagonów,** którego cena obniżoną została przez przemysłowców węglowych o 5 proc. Z tych 3200 wagonów stojących więc dr. Bajdzie do dyspozycji, otrzymają urzędnicy i to przez przeciąg 6 miesięcy.

Daleko lepiej, w myśl zapewnienia Nadzw. Komisarza uśmiecha się pokrycie

zapotrzebowania na cukier,

gdyż przedstawiciele cukrownictwa oświadczyli, że cukrem Polskę zarzucą.

Z wielkiem zadowoleniem przyjęliśmy oświadczenie p. dr. Bajdy, że młynarze, z wyjątkiem młynów spółdzielczych, rządowej pomocy kredytowej nie otrzymają, gdyż wykazało się, że **kredyty nie wychodzą na korzyść konsumentów.**

Młyny spółdzielcze mogą natomiast liczyć na kredyty z P. K. K. P. Miasta powinne starać się o własne młyny! Samo społeczeństwo z swej strony bardzo mało, raczej nic nie robi, gdyż zupełnie się nie słyszy, by w wypadkach żądania cen nadmiernych, korzystano z ingerencji sądów. Tu i owdzie wynaleziono nawet poważne zapasy towarów i fakt ten powinien zachęcić Komitety obywatelskie i całe społeczeństwo do wydajniejszej akcji przeciwdrożyźnianej.

W tych oto słowach mieści się program prac Nadzw. Komisarza do zwalczania drożyzny na najbliższe czasy.

* * *

Podczas obradowania Sejmiku mieliśmy sposobność zasięgnąć opinji kierujących czynników ruchu spółdzielczego na b. dzielnicą pruską w osobach dyrektorów Patronatu Związku i Hurtowni Spół. Spoż. pp. Broniarza, Bykowskiego i Głowińskiego, kórzy **pochlebnie wyrażając się o społecznej działalności „Zgody“ w Grudziądzu,** przyrzekli nadal swą pomoc i poparcie.

Sejmik zamknięty i wracając do dalszej pracy, zapelować pragnę do społeczeństwa, by popierając czynność naszych kooperatyw, zapisywaniem się w szeregi członkowskie okazało się godnem miana obywateli, wyzwalających się drogą samoobrony z pod wrogich naszemu pochodzeniu, naszemu jestestwu i naszej przyszłości wpływów!

S. Wodwud.

Z dziedziny wynalazków.

Nowy gaz trujący.

W trzech miesiącach można wytruć całą ludzkość.

Sławny uczony amerykański z Nowego Jorku dr. James Hylor wygłosił odczyt w National Traternal College, w którym oświadczył, iż w rvku 1919 został wynaleziony trujący gaz o takiej sile, iż w przeciągu jednego miesiąca możnaby nim było wytruć największą armję europejską, a w przeciągu trzech miesięcy całą ludzkość.

Sekret tego gazu znany jest amerykańskim uczonym, którzy dołączą wszelkich starań, aby ten nowy wynalazek wpłynął na zaniechanie wszelkich wojen. Zdaniem dra Hylora nikt z rozsądnych ludzi nie porwie się do boju, wiedząc na jaką klęskę narazić może swój własny naród.

Kącik dla pań.

Czy kobiety powinny obcinać krótko włosy?

Moda „paziowskich“ fryzur, czyli krótko obciętych włosów kobiecych. jest jeszcze ciągle aktualną. Występują wprawdzie przeciwko niej w obecnej chwili fryzjerzy, ale znajduje ona obrońców zarówno pośród samych kobiet, jak i w świecie lekarskim.

Jeden ze znanych hygjenistów paryskich stwierdza. że krótko ucięte włosy przedstawiają dla zdrowia duże korzyści. Przedewszystkiem obcięcie włosów **zapobiega** w znacznej mierze **wypadaniu włosów,** następnie krótkie włosy łatwiejsze są do mycia, a tem samem do dezynfekcji. Wszystkie te szpilki, grzebyki, klamry konieczne przy upinaniu fryzur obciążają głowę niekiedy nawet kaleczą i, powodują częstokroć **migrenę**, tę chorobę tak czysto kobiecą. Niejednokrotnie kobiety, które skarżyły się na dotkliwe bóle głowy, po ucięciu włosów pozbywały się tego przykrego cierpienia.

Pozatem krótkie włosy to ogromna **oszczędność czasu,** podczas, gdy układanie fryzury z długich włosów wymaga długich i mozolnych zabiegów.

Sędzia trybunału rozwodowego w Ameryce. Thomas, idzie nawet tak daleko, iż stwiedrza, że wśród kobiet, przeciwko którym mężowie wystąpili ze skargą rozwodową, prawie nigdy nie spotyka się kobiet o krótko obciętych włosach. Tłomaczy on ten fakt tem, że kobieta o paziowskiej fryzurze ma więcej czasu na zajęcie domowe, a przytem mężczyźni nie lubią kobiet niedbale uczesanych. Przy długich zaś włosach, bardzo często niepodobną jest rzeczą utrzymać fryzurę w należytym porządku.

Z dziedziny wiedzy i nauki.

Einstein miał rację.

Z Berlina nadchodzą alarmujące wieści, stwierdzające prawdziwość teorji Einsteina.

Teorje prof. Einsteina — jak wiadomo — spowodowały w świecie naukowym istną rewolucję i stały się przedmiotem gorących polemik. Wielu z pośród uczonych, nie odrzucając a priori twierdzeń Einsteina, żądało jednakowoż kontroli eksperymentalnej, a gdy nadarzyła się sposobność takiej kontroli, z niecierpliwością oczekiwano rezultatu.

Rezultat ten został osiągnięty i każdy musi schylić głowę.

Albowiem ukazało się, że Einstein wygłaszając twierdzenie, iż promienie świetlne, dochodzce nas z jakiejś gwiazdy, posiadają długość „względną albo jeśli kto woli zmienną“ — miał rację....

Te promienie — twierdził Einstein — mogą ulegać pewnej deklinacji, przechodząc przez sferę przyciągania słońca. Nie idą ku nam w linji prostej, ale zakreślają krzywiznę i w konsekwencji tego są dłuższe aniżeli wtedy, gdy nie ulegaja przyciąganiu słońca“.

Zaćmienie słońca zapowiedziane na październik 1922 roku, nastręczało uczonym możliwość eksperymentalnego wypróbowania teorji Einseina: korzystając z momentu, gdy cień ziemi przesłaniał słońce, mogli dokonać zdjęć fotograficznych gwiazdy. położonej prawie że na tej samej osi, której promienie wskutek tego przechodziły przez sferę przyciągania słonecznego.

Zorganizowano specjalną misję naukową, która udała się do Wallal do Australii, aby tam dokonać ścisłych obliczeń.

Fotografje, zrobiono w Wallal, **potwierdzają** w zu**pełności teorję Einsteina,** dając obraz gwiazdy, której promienie świetlne zamiast biec po linji prostej, ulegają zboczeniu wówczas. gdy przechodzą przez sferę przyciągania słońca.

Judaica.

Antysemityzm w Polsce zjawiskiem naturalnem.

Co mówią w Szwecji o żydach w Polsce?

W „Stockholmer Tidende“ pojawił się artykuł Szweda Bentiksona p. t. „Zagadnienie żydowskie w Polsce.“

Autor **uważa antysemityzm** w Polsce **za zjawisko zupełnie naturalne** i zrozumiałe, zwłaszcza wobec ogromnego procentu żydów w Polsce, gdzie na **17 mieszkańców przypada jeden żyd.**

Rozwiązanie zagadnienia widzi w **masowej emigracji żydowskiej z Polski.**

Poezje.

Rytmy.

Wychodze z domu o piątej,
Na „Corso“ idę wprost,
Wesoło mi na duszy.
Wesoło mijam most.

Z daleka przywiał wietrzyk,
I włos mi burzyć śmie —
Więc stoję przed wystawą
I w szkle przeglądam się.

A bezwład popołudnia
Kołysze siny bez,
Spokojnie, cicho, dobrze . . .
. . . Ach psiakrew, to już kres!

Dalej nie mogę pisać
Tylu bezecnych kłamstw! —
Świat pełen jest tych ludzi
I tych ich świńskich chamstw.

Prawda, że kwitną kwiaty
I kwitnie biały bez —
Cóż? kiedy ich całą piękność
Szkatuje ludzi zez . . .

— — — — — —

Podpieram się na lasce
Pamiątce z Ewerest;
I pytam się dlaczego
Świat taki głupi jest.

Zg. . .

Wiadomości bieżące.

Kalendarz: Sobota Michała archan. Wschód słońca 5.58 zachód 5.43 Wschód księżyca 7.59 zachód 10.9

BIBLJOTEKA I CZYTELNIA T. C. L. otwarta w dni powszednie od godz. 5—7, dla dzieci w środy i soboty od godz. 4—5.

Groźne skutki zbyt częstych amnestyj.

Pobłażliwość władz państwowych powiększa ilość zbrodni w kraju.

Grudziądz, 28 września.

W krótkim, bo zaledwie pięcioletnim okresie istnienia wskrzeszonej Rzeczypospolitej **mieliśmy już cztery amnestje za czyny karygodne** i to zagrożone wcale poważnemi karami. **Amnestje weszły niemal w modę i są już prawie obowiązującym corocznym podarkiem dla p. złodziei, bandytów i koniokradów.**

Wynik tej zbytniej pobłażliwości naszych władz państwowych jest zupełnie fatalny. Ze sfer sędziowskich dochodzą nas głosy, że szereg zbrodniarzy stających przed sądem oświadcza cynicznie, że **do popełnienia czynu karygodnego zachęcają go amnestje:** „Co ukradłem to moje — a kozę i tak mi darują“ — oto stała odpowiedź rzezimieszków.

Z tą pobłażliwością, **z tą manią amnestyjną należy raz wreszcie skończyć, inaczej państwo samo powiększać będzie ilość przestępstw i ośmielać zbrodniarzy, którzy dochodzą do takiego stopnia bezczelności, że** — jak się to już ponownie w tych dniach zdarzyło — czynnie atakują sędziów, gdy ci ogłaszają im wyroki.

Niema amnestji dla bandytów i złodziei — niech **będzie hasłem naszych czynników miarodajnych!**

Nowy sposób potrącania podatku dochodowego.

Rozporządzenie min. skarbu obowiązywać zacznie od dnia 30 września r. b.

Warszawa, 27. 9. (Pat.) Poczynając od 30 września obowiązywać będzie **nowy sposób potrącania podatku dochodowego od uposażeń służbwych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę.**

W myśl rozporządzenia min. skarbu przy potrąceniu podatku dochodowego od uposażeń służbowych i emerytur należy

stosować stopę procentową.

jaka przypadała od kwoty, otrzymanej tytułem uposażenia, czy emerytury w dniu **1 lipca 1923 r.**, o ile chodzi o płacę, otrzymaną z góry, względnie **30 czerwca 1923 r.**, o ile chodzi o tego rodzaju wynagrodzenie, płatne z dołu.

Tyczy się to również,

dodatku drożyźnianego,

wypłaconego w ciągu miesiąca. Pobranie różnicy między sumą należności podatkowej, ustalonej w powyższem rozporządzeniu, a podatkiem dochodowym, przypadającym do wypłaty w myśl postanowienia odracza się. —

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie **z dniem 30 września br.** i obowiązuje na obszarze działalności ustawy o państwowym podatku dochodowym.

Głośna sprawa defraudacji w Banku Handlowym w Warszawie

przedmiotem rozpraw sadowych.

Weis i Rulski w roku 1920 sprzeniewierzyli na sume 670 prz eszło miljonów mk.

(Od naszego korespondenta).

Warszawa, 27 września.

Przed warszawską Izbą Karną rozpoczęła się rozprawa o głośne w swoim czasie **olbrzymie defraudacje w Banku Handlowym.**

Oskarżeni są dwaj urzędnicy banku **Weis i Piotr Rulski.**

Akt oskarżenia zarzuca podsądnym, że od r. 1919 do 1920 stale **popełniali nadużycia bankowe, fałszując czeki na 670.391.115 mk.** (na owe czasy olbrzymia suma!) i podejmując jeszcze różne sumy im nienależne. —

Sprawa budzi ogromne zainteresowanie, z względu na to, że defraudacja sięga **kolosalnych sum,** nawet licząc na dzisiejsze czasy. —

Bank Handlowy zrzekł się wszelkich pretensji materjalnych, gdyż po wykryciu przestępstwa otrzymał sprzeniewierzone sumy w całości. —

Oskarżeni do winy się przyznają.

O przebiegu rozprawy nie zaniedbamy poinformować naszych Czytelników. —

Niesłychana surowość władz amerykańsk.

Emigranci przybyli do Ameryki o 15 sekund za wcześnie i .... musieli wracać z powrotem.

Ustawa, ograniczająca emigrację (przychodźstwo) do St. Zjedn. Am. Półn. wykonywana jest niesłychanie surowo i pedantycznie.

Ostatnio zdarzył się taki wypadek. Kilku okrętów wjechało do portu nowo-jorskiego 15 sekund przed północą 1-go września. Wobec tego urząd uznał, że wjechały jeszcze w sierpniu, a ponieważ kontyngent emigrantów w tym miesiącu już był wyczerpany — kazano im jechać z powrotem!

Drobniutka tedy omyłka kapitanów i bezwzględność władz sprawiły, że kilkaset wychodźców (w tej liczbie 250 z Polski) musiało wracać!

Przyjechali o 15 sekund za wcześnie!

Gmina Polska w Gdańsku będzie mieć „kolorowych" członków.

Przed kilkoma dniami zjawił się w biurze Gminy Polskiej również i znany na bruku gdańskim murzyn — obywatel francuski. Zażądał on również kategorycznie zapisania do listy członków Gminy Polskiej.

— Mam obywatelstwo francuskie — mówił — a **jako obywatel francuski jestem zaprzyjaźniony z Polską. Jestem i waszym przyjacielem.**

Nic pomagały wszelkie perswazje i tłumaczenia, że tylko Polak może być członkiem Gminy — Murzyn przyjął wobec urzędników Gminy groźną postawę, uderzył pięścią w stół i zawołał:

Jeżeli mnie nie zapiszecie, zaniosę skar... **do konsulatu!**

I urzędnicy podobno wyjątkowo ulegli wobec groźby murzyna.

—** **Wieczór dyskusyjny Zw. Lud.-Narodowego** odbył się wczoraj w czwartek w lokalu stronnictwa przy ul. Groblowej. Referat „o stosunku wsi do miasta" wygłosił poseł Krzywiński, zaś drugi referent p. sędzia Sławek skreślił zadania najbliższej przyszłości, jakie czekają obecny rząd narodowy.

W dyskusji m. i. wypłynęła sprawa czynszu mieszkaniowego, w której głos zabrali pp. Lewandowski, poseł Krzywiński i dr. Grygier.

—** **Sekcja Muzealna T. C. L.** składa niniejszem serdeczne podziękowanie p. dyr. Solmanowi z Izby Skarbowej za pudełko okazałych chrząszczy zagranicznych, podarowanych do Muzeum. Ks. Łęga, prezes.

—** **Gabinet przyrodniczy.** Staraniem Sekcji Muzealnej T. C. L. uruchomiono w Muzeum Miejskim zbiory przyrodnicze,

Mieszczą one się na II piętrze gmachu Muzealnego przy ul. Lipowej nr. 28. Oglądać tam można kolekcję rogów wołu pierwotnego, łosia, mamuta i p., dalej ptaki śpiewające i drapieżne, śliczny zbiór chrząszcy egzotycznych, ofiarowanych przez p. Solmana, bardzo ciekawe skamieniałości itd. T. C. L. zachęta wszystkich do ezwidzenia gabinetu przyrodniczego, szczególnie zaś młodzież.

Wstęp do Muzeum reguluje się według cen tramwajowych, dzieci mają 50 proc. zniżki.

—** **Wycieczka do borów tucholskich.** Tow. Krajoznawcze zaprasza członków i gości na wycieczkę do borów tucholskich, która odbędzie się w niedzielę, 30 b. m. Odjaz dkoleją o 10.30 przed poł. do Dubielna, 4-go przystanku w kierunku Laskowic.

Z Dubielna wycieczka uda się pieszą (5 km) przez Nowymłyn do Leśniczówki Rozgarty nad Montawą, gdzie zwiedzi ślicznie zalesione wzgórza, śluzy i elektrownie majątku Rolewo.

Z powrotem przechadzka przez lasy do Dubielna. Przyjazd do Grudziądza wiecz. o 7. Bilet trzeciej klasy tam i z powrotem 16.000 mk. Zbiórka o 10.15 na stacji kolejowej w Grudziądzu. Prowadzi por. Binder.

—** **Kursy handlowe.** Wobec licznych zgłoszeń i zapytań ze strony interesentów zwracamy na to uwagę, że Związek nie organizuje żadnych kursów handlowych. Wszelkie zgłoszenia prosimy zatem skierować do p. Aloizego Kamrowskiego, Tuszewska Grobla 22.

Związek Pracowników Umysłowych.

—** **10 MILJONÓW MAREK NIEMIECKICH NA DRZWIACH MIEJSKIEJ UBIKACJI.** Fortuna kołem się toczy, o tem najlepiej chyba wiedzą tylko Niemcy, którzy nie tak dawno jeszcze aż w dwudziestomarkówki polskie owijali cukierki, celem zohydzenia naszej waluty.

Płacimy pięknem za nadobne.

Pewien dowcipniś na drzwiach miejskiej ubikacji od strony zewnętrznej na Placu 23 Stycznia przykleił.... 10.000.000 mk. niemieckich i jednorazowym tym czynem zapłacił za te wszystkie marki polskie, które Niemcy spotrzebowali na owijanie słodyczy.

Maluczko a niemieckie stumiljonówki używać będziemy na tapety do tych samych ubikacji, bowiem koszt taki będzie mniejszy, niż naprzykład smarowanie wnętrza smołą, lub bielenie wapnem.

—** **DLACZEGO CHLEB TAKI DROGI?** Z kół ziemiańskich informują nas, iż chleb 3-funtowy powinien kosztować najwyżej 10.000 mk. Najlepszym dowodem tego jest choćby fakt, iż różne współdzielnie, jak np. „Zgoda": sprzedaja chleb po 10 500 mk.

Możeby nam pp.. młynarze i piekarze wytłumaczyli, dlaczego chleb kosztuje w składach piekarskich aż 15 000 mk.?!

—** **CZAS OCHRONY DLA KOŹLĄT i SAREN.** Województwo pomorskie ogłasza, iż na podstawie paragr. 40 ustawy łowieckiej z dnia 5 lipca 1907 i ustawy z dnia 30 lipca 1883 ustanawia się na obszar województwa pomorskiego porę ochronną dla koźląt i saren do końca roku 1923 z wyjątkiem miesiąca listopada.

—** **ATRAKCJA DLA MIŁOŚNIKÓW MUZYKI I TEATRU.** Począwszy od soboty w teatrze podczas przedstawienia stale co sobota i niedziela przygrywać będzie orkiestra amatorska, której poziom artystyczny wybiega daleko poza ramy amatorskie. Niewątpliwie przyczyni się to do ożywienia ruchu teatralnego a koncerty takie wypełniając lukę w życiu muzycznym naszego miasta, stanowić będa jeden z estetycznych środków duchowej rozrywki.

W przyszłości podawać będziemy program produkcji, wypełnianych przez ten zespół amatorski.

—** **Z RUCHU BUDOWLANEGO.** Prace koło nadbudowy domów pp. Kaubego i Bron. Murawskiego postępują szybko naprzód. Dom p. Kaubego przy ul. Groblowej, w którym mieści się kino „Apollo", jest nadbudowany do wysokości 2 pięter, tak że niedługo będzie już gotowy i ukaże się przechodniom we właściwej szacie. Zyska na tem dużo ogólny wygląd ul. Groblowej.

Dom p. Murawskiego przy ul. Wybickiego, zburzony przedtem zupełnie, wybudowany już jest na nowo do wysokości 1-go piętra. Nowowybudowany dom będzie o 1 piętro wyższy i znacznie szerszy od starego.

Równocześnie zauważyć można korzystny objaw odnawiania zniszczonych frontów niektórych domów. Na razie zauważyliśmy dwa domy, które niedługo otrzymają odświeżony wygląd. Mamy nadzieję, że za tym przykładem pójdą inni właściciele, których domy na zewnątrz dawno już nie widziały pędzla i kielni murarskiej. Nie trzeba dodawać, że zyska na tem ogólny wygląd miasta.

—** **NOWA CENA CEGIEŁKI WAWELSKIEJ.** Od dnia 1 października br. cena cegiełki wawelskiej wynosić będzie 50 złotych polskich, przeliczonych według kursu urzędowego. Wszelkie wpłaty do redakcyj czasopism po tym terminie, uskutecznione w kwotach niższych, będą przyjmowane jedynie jako ofiary na odnowienie Wawelu.

—** **DLA BIEDNYCH KONF. T. Mił. św. Wincentego a Paulo** wpłynęło w miesiącach sierpniu i wrześniu:

Ze skarbonki św. Antoniego u Fary 1.793.000, Lipowska 65.000, Pułk. Vogel 50.000, Helena Kaiser z Ameryki dawniej w Tarpnie 5 dolarów, po zmianie 1.290.000, Jabłońska 50,000 N. N. 100.000, N. . 70.000, lekarz-dentysta Borowski 2.000,000 N.N. 100.000, N.N. 70.000, lekarz-dentysta Borowski 2,000,000 **Dyrektor Poszwiński, przegrany zakład, 100.000 mk.** Za wszystkie dary składa serdeczne Bóg zapłać M. Ruchniewiczowa, Przewodnicząca.

—** **ZAKAZANE PISMO.** Władze miarodajne wydały zarządzenie, według którego rozpowszechnianemu w Polsce miesięcznikowi poale sjonistycznemu p. n. „Die Stimme", wydawanemu w Berlinie, odebrany został debit pocztowy z powodu prowadzonej przez to pismo akcji antypolskiej.

—** **OSTRZEŻENIE DLA EMIGRANTÓW.** Wiele osób, chcąc obejść przepisy ograniczające przyjazd obcokrajowców do Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, wyjeżdża do Francji, mniemając, że stamtąd bez żadnych trudności wyjadą.

Otóż tak nie jest, bo do Polaków we Francji przy wyjeździe do Stanów Zjednoczonych stosowane są te same formalności, co i w Polsce i dostać się stamtąd do Ameryki nie jest łatwiej, niż z Polski.

Odpowiedzi od Redakcji.

P. W. Arc. Prosimy o przyjście do redakcji lub o przysłanie kilku utworów krótkich celem porozumienia się co do umieszczenia. —

P. M. Tatra. „Jaśkowe swaty" zdradzają nerw poetycki, lecz nie są formy poetyckiej skończonym wyrazem. — Nie należy się zrażać, lecz tem usilniej pracować. Czterowiersz poniższy

Przestań się żalić dziewczyno blada,
Nam wszystkim życie dziwnie się składa.
Zapomnij o tem, co kiedyś było,
Że w Jaśku serce dla ciebie biło.

jest prosty, rzewny i właśnie dla tej bezpretensjonalności jest może najładniejszy z „Jaśkowych swatów." —

Z Pomorza.

—** **TORUŃ. (Ruch statków na Wiśle).** Z Gdańska przybył do Torunia holownik „Czatoryski" z dwiema berlinkami załadowanemi drobniejszemi towarami. Ten sam holownik po krótkim postoju wyruszył do Bydgoszczy celem odholowania kilka dalszych berlinek.

Z Włocławka przybył z trzema berlinkami holownik „Staszyc". Z tratw przybyła tylko jedna.

(Z kroniki policyjnej). Kradzieży 300 franków francuskich dokonano na toruńskim dworcu głównym. Poszkodowanym jest pewien reemigrant jadący w rodzinne strony do powiatu pułtuskiego. Sprawa dotychczas nie wykryta.

W nocy na poniedziałek 24 bm. nieznany mężczyzna w mundurze kolejarza napadł niejaką Mikołajską pomiędzy placem sportowym a cmentarzem i zrabował jej ręczną torebkę zawierającą 318 000 mk. poczem zabrawszy jej kapelusz ulotnił się w nieznanym kierunku. Policja jest już na tropie sprawcy.

Mniejszy pożar wybuchł w mieszkaniu p. Białeckiego przy ul. Granicznej. Zawezwana straż pożarna zastała już ogień zlokalizowny przez lokatorów, wobec czego został z łatwością ugaszony. Szkody nie powstały żadne.

W nocy na 24 bm. funkcjonarjusz policji II komisarjatu doprowadził do wymienionego urzędu policyjnego służącą S. Bronisławę, silnie podejrzaną o kradzież jedwabnej sukni. W drodze zaczepiło funkcjonarjusza dwóch marynarzy, usiłując służącą uwolnić. Ponieważ jeden z nich stawiał opór, zaalarmowano patrol wojskowy, który obydwu odstawił do żandarmerji wojskowej.

—** **CHEŁMŻA. (Renowacja organów.)** Staraniem ks. radcy Fryntkowskiego przeprowadza się obecnie naprawę 36-rejestrowych organów miejscowego tumu. Prace zlecono budowniczemu organów p. Ludwikowi Saganowskiemu z Poznania, który już w Bydgoszczy, Koronowie i w innych miejscowościach większe prace ku ogólnemu zadowoleniu odbiorców wykonał. Jest nadzieja, że organy w całej swej pełni zabrzmią na przyjęcie ks. biskupa, który 6 października przyjeżdża do Chełmży.

—** **TCZEW. Echa zbrodni przy szosie Suchostrzyńskiej.)** Dotychczasowe dochodzenia policyjne nie dużo przyniosły nowych szczegółów. Wobec zawziętego milczenia podejrzanej o umieszczenie dziecka w stogu i podpalenia ostatniego władze sądowe wobec braku dowodów zwolniły zaaresztowaną z więzienia.

Jest podejrzenie, że kobieta ta jest umysłowo chora. Zeznanie kilku świadków potwierdza jednakże przypuszczenia, że właśnie ona jest sprawczynią tej zbrodni. Dalsze śledztwo w toku.

—** **SKARSZEWY. (Groźny pożar w składnicy węgla).** W składnicy węgla miejscowej mleczarni spółkowej z niestwierdzonych dotąd przyczyn zapaliło się około 900 ctr. węgla. Zaalarmowana straż pożarna prowadzić musiałą bardzo ciężką walkę z żywiołem, tem bardziej, że gazy ulatniające się z palącego się węgla nie dozwalały na akcję ratowniczą bez maski. Straty są dość poważne i tylko w nikłej części pokryte asekuracją.

—** **KOŚCIERZYNA. (Walka z wywozem żywności).** Miejscowy „Pomorzanin" donosi, co następuje: „Przytrzymany został przez policję właściciel tartaku Max Appelhagen, który chciał wywieść samochodem do Gdańska większe zapasy żywności. Policja obłożyła żywność aresztem i po spisaniu protokółu pozostawiła Appelhagena na wolnej stopie.

Charakterystyczne jest to, że szofer na kilkakrotne wezwanie policjanta nie chciał przystanąć i nawet usiłował zemknąć z samochodem, lecz dzielny policjant spostrzegł w porę ten zamiar i udaremnił ucieczkę".

—** **WEJHEROWO. (Próbny alarm straży ogniowej postrachem mieszkańców).** W ub. niedzielę odbył się w Wejherowie próbny alarm Straży ogniowej. Uderzono w dzwon ratuszowy i ozwały się sygnały uliczne. Nieuprzedzeni o tem mieszkańcy, ze strachem zaczęli wybiegać z swych mieszkań, odważniejsi wyszli nawet na dachy śledząc pilnie za łuną pożarną. Gdy rzecz się wyjaśniła, nastąpiło uspokojenie.

—** **PUCK. (Wypadek przy zwózce torfu).** W zeszłym tygodniu przy zwożeniu torfu zaszedł niezwykły wypadek, bo z komina lokomotywy przejeżdżającego pociągu krakowskiego wypadł zapewne żarzący węgiel na wóz naładowany torfem i zapalił go. Wóz byłby się doszczętnie spalił, gdyby nie byli przybyli na pomoc robotnicy, zatrudnieni przy naprawie toru i palącego się torfu nie zrzucili na ziemię. Torf należał do pewnej ubogiej kobiety, która poniosła wobec tego dotkliwą stratę.

Telegramy.

3 dniowy Synod djecezjalny w Krakowie.

W obradach bierze udział 140 duchownych. — Odczytanie pisma Ojca świętego.

Kraków, 26. 9. (Pat.) Wczoraj przyjechali do Krakowa duchowni z całej diecezji krakowskiej, aby wziąć udział w 3-dniowym synodzie. Jest to pierwszy od roku 1917 synod diecezji krakowskiej. W obradach jego bierze udział

około 140 duchownych.

Wczoraj o godz. 8 rano przybył do katedry ks. biskup Sapieha, witany u bram katedry przez członków Synodu z biskupem ks. Nowakiem na czele. Po uroczystej mszy św. rozpoczęła się pierwsza plenarna

kongregacja synodalna.

Ks. biskup Sapieha odmówił przepisane modlitwy, a następnie wygłosił dłuższe przemówienie, w którem wskazał na wielkie znaczenie ustawodastwa synodalnego dla życia religijnego i społecznego.

Na otwarcie Synodu odczytano

pismo Ojca św.

z błogosławieństwem dla prac Synodu, orędzie ks. biskupa Sapiehy, otwierające Synod oraz nominacje na urzędy synodalne.

Uczestnicy udali się następnie do gmachu seminarjum duchownego, gdzie pod przewodnictwem ks. biskupa Sapiehy toczyły się obrady nad rezolucjami, opracowanemi przez komisje przedsynodalne.

Delegat litewski do Ligi Narodów uznaje granice wschodn. Polski.

Genewa, 26. 9. (Pat.) Delegat rządu litewskiego do Ligi Narodów oświadczył, że wycofuje w imieniu swojego rządu z porządku dziennego obecnego zgromadzenia Ligi zastrzeżenia delegacji litewskiej przeciw decyzji Konferencji Ambasadorów w sprawie wschodnich granic Polski oraz przeciwko rezolucji Rady Ligi Narodów w sprawie Wilna uchwalonej podczas sesji styczniowej rb.

Paryż, 26. 9. (Pat.) Konferencja Ambasadorów przyjęła jednogłośnie decyzję w sprawie odpowiedzialności Grecji za zamordowanie oficerów włoskich, członków komisji delimitycyjnej. Havas dowiaduje się, że konferencja przyznała Włochom tytułem odszkodowania zdeponowaną sumę 50 miljonów lirów.

B. minister Hergt domaga się zmiany Trakt. Wersalskiego

Berlin. (AW.) Przywódca niemiecko-narodowej partji b. minister Hergt na zjeździe partji w Meklemburgu oświadczył: Jesteśmy zdania, że należy przy wszelkich rokowaniach dążyć do zmiany Traktatu Wersalskiego. Poniechanie biernego oporu jest kapitulacją; my niemcy narodowcy i to na tem miejscu uroczyście i oficjalnie oświadczamy, w tej kapitulacji udziału nie weźmiemy.

Sejmowy Konwent Senjorów.

Warszawa, 27. 9. (Pat.) Posiedzenie sejmowego Konwentu Senjorów naznaczone zostało na piątek, 28 bm. o 12 w poł.

Marszałek Rataj obejmuje urzędowanie.

Warszawa, . 9. (Pat.) P. marszałek wraca dziś z Krynicy i obejmuje urzędowanie.

Minister Głąbiński w Łucku.

Łuck, . 9. (Pat.) Wczoraj przybył tu p. minister Głąbiński, powitany na dworcu przez przedstawicieli władz, organizacji społecznych i młodzież szkolną. Ks. biskup Dubowski podejmował p. ministra obiadem. Pan minister podniósł wielkie znaczenie kresów wschodnich dla Rzplitej. P. minister Głąbiński odjechał do Kowla.

Głosy prasy francuskiej.

Paryż, . 9. (Pat.) Wydany w Berlinie komunikat o rokowaniach z przedstawicielami terenów okupowanych jest przedmiotem żywej dyskusji w prasie paryskiej.

„Echo de Paris" zapytuje rząd Stresemanna, czy ma on prawo i moc po temu, aby w tej kwestji przemawiać w imieniu całego narodu. Gen. Ludendorff i bawarscy zwolennicy Hitlera prawdopodobnie stać będą na przeszkodzie realizacji uchwały gabinetu Rzeszy.

„Echo de Paris" zapytuje, czy Stresemann będzie miał dość sił, aby Ludendorffa i Hitlera unieszkodliwić. Od odpowiedzi, jakiej na te pytania udzielą wydarzenia najbliższych dni w Niemczech, będzie zależało bardzo wiele.

Mustafa Kemal Pasza pierwszym prezydentem republiki tureckiej?

Paryż, . 9. (PAT). Według doniesień z Kostantynopola stronnictwo jedności wysunęło kandydaturę Mustafy Kemal Paszy na stanowisko pierwszego prezydenta republiki tureckiej.

Ewakuacja Korfu w dniu 27 września.

Paryż, . 9, (PAT). „Petit Parisien" pisze o naradach Konferencji Ambasadorów w sprawie konfliktu włosko-tureckiego, co następuje: Komisja śledcza stwierdziła winę władz greckich. Pomimo to ewakuacja Korfu nastąpi w dniu 27 bm. Włochy otrzymają 50 miljonów lirów. Po ewakuacji wyspy konflikt włosko-grecki należy uważać za zakończony.

Gen. Józef Haller.

Wiedeń, . 9. (Pat.) Wczoraj przejeżdżał przez Wiedeń w drodze do Ameryki generał Józef Haller.

Strajk górników w Czechosłowacji.

Wiedeń, 25. 9. (PAT). Strajk górników w Czechosłowacji trwa w dalszym ciągu i mimo, że przeciąga się prawie 6 tygodni, nie widać dotychczas oznak, wskazujących na bliską jego likwidację. W związku z powyższym strajkiem gazety socjalistyczne wystąpiły przeciwko importowaniu węgla górnośląskiego do Czechosłowacji.

GŁOSY PRASY.

Berlin, 9. (Pat.) Część prasy berlińskiej podaje bez komentarzy wiadomość o wczorajszej konferencji rządu Rzeszy z przedstawicielami terenów okupowanych w sprawie zaniechania biernego oporu w zagłębiu Ruhry. Nacjonalistyczna „Deutsche Tageszeitg." wypowiada się w sposób następujący:

Nowy rząd jest już od sześciu tygodniu u steru, jednak zarówno wyniki jego polityki zagranicznej, jak i polityki wewnętrznej są żadne. Dziennik usprawiedliwia decyzję rządu w sprawie zaniechania biernego oporu olbrzymiemi kosztami, jakie pochłania podtrzymywanie biernego oporu i tem, że obecny rząd nie posiada żadnych już środków materjalnych na pokrycie tych kosztów. Jeśli Niemcy nie zaprzestaną biernego oporu, kończy swe wywody dziennik, przegrają niewątpliwie bitwę.

Ze sportu.

Zawody w piłkę nożną w Grudziądzu.

W niedzielę dnia 30. 9. br. odbędą się zawody w piłkę nożną na placu koszarowym przy ul. Lipowej. Początek o godz. 3-ciej po poł. Mecz zapowiada się interesująco.

„Real Club Madrid" — „Cracovia".

Cracovia rozegrała w Madrycie zawody w sobotę 22 i przegrała 4:0 (1:0) oraz w niedzielę z wynikiem 4:2 (3:0).

Okazuje się więc, że Cracovia w ciągu ośmiu dni rozegrała sześć ciężkich zawodów.

Wspaniałe zwycięstwa kolarzy polskich w Sztokholmie.

Po zeszłorocznem sensacyjnem zwycięstwie reprezentacyjnej drużyny naszej piłki nożnej nad Szwedami w Sztokholmie, Polska odniosła tam powtórny tryumf sportowy.

Mistrz Polski w kolarstwie na krótkie dystanse Stankiewicz, będąc na zawodach międzynarodowych w Zurychu, zwrócił na siebie

powszechną uwagę

i został zaproszony przez Szwedów do Sztokholmu na zawody w dniu 15 i 16 bm.

Udał się tam również jeździec „Cracovii", Garley.

W dwudniowych wyścigach na przestrzeni od 1000 do 5000 mtr. zdobył Stankiewicz zdobyć

cztery pierwsze nagrody

i jedną drugą, a Garley raz był drugim w biegu na 10.000 mtr., oraz zdobył dwa czwarte miejsca.

Mistrzowi Polski publiczność, sfery sportowe i prasa zgotowały owacyjne przyjęcie, a welodrom dekorowany był naszemi

barwami narodowemi.

Specjalny entuzjazm wywołało zwycięstwo Stankiewicza w biegu tandemów, w którym startował on sam, wygrywając mimo to łatwo na finiszu o długość roweru.

Również ciekawym był bieg bez oznaczenia uprzedniego długości, a jedynie dzwonek sygnalizował nagle jeżdźcom ostatnie koło. I tu tryumfował Stankiewicz

wspaniałym zrywem.

o pół koła przed doskonałym kolarzem szwedzkim Andreenem. Dzielnemu sportowcowi naszemu należy się specjalne uznanie za godne zaprezentowanie barw Polski zagranicą.

Kronika telegraficzna.

Komisarz oszczędnościowy, wojewoda Moskalewski oświadczył, że w wyniku działalności komisji zostana osiągnięte oszczędności do 1 000 miljardów marek polskich.

*

Posiedzenie Sejmu Śląskiego odbędzie się w środę 3-go października.

*

W Warszawie bawi wycieczka austrjackich przedstawicieli sfer gospodarczych pod przewodnictwem austrjackiego ministra przemysłu i handlu.

*

Jak donoszą z Turynu, organizacja syndykatów robotniczych włoskich znajduje się w upadku.

*

Oficjalna wizyta króla Alfonsa w Rzymie została odroczona na wiosnę roku przyszłego.

*

W Hiszpanji ma nastąpić zmiana ordynacji wyborczej i zniżeni obowiązkowej służby wojskowej do dwóch lat.

*

Depesze z Syberji donoszą, że w okolicy Badz-Nurds trzęsienie ziemi spowodowało wielkie straty.

*

Komuniści moskiewscy wydali odezwę do robotników japońskich, skierowaną przeciwko rządowi japońskiemu.

We Lwowie strajk pracowników gminnych. Nieczynna elektrownia i teatry.

*

Do biura gminy polskiej w Gdańsku coraz więcej zgłasza się obywateli gdańskich, chcących się zarejestrować jako obywatele państwa polskiego.

Sprawy społeczno-gospodarcze.

Sprawozdanie Akc. Tow. Antonio Wiatrak, Gdańsk za czas od 16—22 września 1923 r.

Herbata: W przeciągu ostatniego tygodnia ceny na wszystkie gatunki się wzmocniły.

Rynek gdański spokojny. Oczekuje się większego ożywienia na zbliżający się sezon jesienny.

Płaci się za:

Java Sumatra Orange Peccoe (dobry liść) 21½—23½ d. za lb. cif Gdańsk, Ceylon Orange Peccoe 23—25 d, good common Moning Congo first crop 11¾—12½ d. common Moning Congo first crop 11¼—12 d. low common Moning first crop 10¾—11½ d.

Kawa: Rynek światowy okazuje niezmienną mocną tendencję. W przeszłym tygodniu Brazylja podniosła swe żądania znowu o 1 sh., z Brazylji dochodzą wiadomości, że 1/10 część nowych urodzajów zniszczyły deszcz i mróz, tak, iż nie można zbytnio oczekiwać zniżki cen.

Rynek gdański się nie zmienił. Zainteresowanie jest na Rio i Guatamela Maragogype, z którego to gatunku ostatnie tanie partje loco będą wnet wyprzedane.

Wywóz drzewa.

Opłaty wywozowe od drzewa iglastego nieobrobionego uregulowane zostaną w ten sposób, że wynosić mają dla osiki i budulca 40 proc. zysku wywozowego, dla papierówki i kopalniaka 75 proc. Odpowiednie rozporządzenie ma się ukazać w tych dniach w dzienniku ustaw.

Z przemysłu włókienniczego.

Prowadząc dalszą akcję w celu sprawdzania kalkulacji towarów, naczelnik oddziału walki z lichwą komisarjatu rządu, p. St. Totwem, wydał zarządzenie w celu dokonania rewizji w sklepach, handlujących towarami włókienniczemi. Podczas rewizji stwierdzana będzie rzeczywista wysokość pobieranych zysków. Kupcy będą musieli legitymować się fakturami, o ile zaś kupują z drugiej lub trzeciej ręki, grozi im pociągnięcie do odpowiedzialności za uciekanie się do zbędnego pośrednictwa.

O węgiel dla miast.

W dniu 21 bm. odbyła się w nadzwyczajnym komisarjacie zwalczania drożyzny pod przewodnictwem nadzwyczajnego komisarza p. Bajdy konferencja z udziałem g. śląskiego przemysłu węglowego oraz 2 delegatów Min. Przemysłu i Handlu. Przedstawiciele przemysłu g. śląskiego wyrazili gotowość dostarczania na dogodniejszych od Zagłębia Dąbrowskiego warunkach 2400 wagonów węgla miesięcznie do dyspozycji naczelnego komisarza zwalczania drożyzny. Łącznie z uzyskanemi 800 wagonami z Zagłębia Dąbrowskiego, komisarjat dokonywać będzie podziału między miasta i współdzielnie 3 200 wagonów miesięcznie.

Z urzędu przywozu i wywozu.

Poczynając od dn. 21 września podwyższono opłatę wywozową od grochu do 100 000 marek od 100 klg. Sprawę opłat wywozowych od surowych skórek królików i zajęczych przesłano do zaopiniowania do departamentu przemysłowego minist. przemysłu i handlu i zdecydowano ostatecznie na następnem posiedzeniu.

Handel z Czechosłowacją.

Z ramienia centrali czesko-słowackich izb handlowych i przemysłowych wyjechał w podróż informacyjną po Polsce p. Wiktor Heller, współpracownik i referent ekonomiczny organu centrali „Viestnik Ustredny Czeskoslovenskych Obchodnich Živnostenskych Komor" i „Mitteilungen der Zentrale der cechoslovakischen Handeles-Gewerbekammer". P. Heller zamierza odwiedzić wszystkie izby handlowe i przemysłowe w Polsce celem nawiązania z niemi stosunków i zbadania, czy i o ile dałyby się nawiązać lub ożywić stosunki miedzy firmami polskiemi a czesko-słowackiemi.

Sparb państwowy Łotwy.

Z kół poinformowanych komunikują, że kasa państwowa republiki łotewskiej znajduje się obecnie w świetnym stanie. Wszystkie dochody, przewidziane w budżecie, wpływają w pełnej mierze i znacznie przewyższają oczekiwania. W ciągu 4-ch pierwszych miesięcy rb. dochody przewyższyły o 18 milj. łatów rozchody.

Srebrna marka niemiecka

Bank Rzeszy płaci za markę srebrną począwszy od dnia 24 bm. 10 miljonów marek papierowych.

Koloniści polscy w Paranie.

Wśród kolonistów polskich w Paranie (Brazylja) panuje wielkie przygnębienie, a to z powodu tego, że rząd argentyński, który jest głównym spożywcą herbaty brazylijskiej, zwanej „hierba matte" zaprowadził wysokie cło ochronne na ten artykuł.

Podatek od bydła.

Wzmożona walka z zarazą płucną wśród bydła wymaga ogromnych kredytów, ze strony państwa, które musi płacić odszkodowanie za każdą sztukę zabijanego bydła. W poszukiwaniu źródeł pokrycia tego wydatku, podwyższono czterokrotnie t. zw. podatek procentowy od bydła, pobieranych od zwierząt na targach, w rzeźniach itd. Rozporządzenie wydane w dniu 7 września ukazało się w „Dzienniku Ustaw" z dnia 1 września i obowiązuje od dnia ogłoszenia.

Drukarnia Pomorska Tow. Akc. Grudziądz.
Redaktor odpowiedzialny: L. Sobociński.

Nadzwyczajne Walne Zebranie

Bractwa Strzeleckiego w Grudziądzu

odbędzie się dnia 5-go października 1923 o godzinie 8-mej wieczorem na małej sali w lokalu Strzelnicy.

PORZĄDEK OBRAD:

1. Zagajenie. 2. Odczytanie i przyjęcie protokółu z poprzednich zebrań. 3. Sprawozdanie Zarządu. 4. Zmiana Statutu. 5. Mianowanie członków honorowych. 6. Uchwalenie nadzwyczajnego jednorazowego podatku na rzecz Bractwa i podwyższenie składek. 7. Wybór delegatów na Zjazd Związku Pomorskiego. 8. Uzupełnienie komisji. 9. Wolne głosy i wnioski 10. Zamknięcie.

Przybycie punktualne wszystkich członków konieczne. (6666) ZARZĄD.

Rejonowa Intendentura w Grudziądzu

zakupi

bezpośrednio od producentów jak i mniejszych rolników własnego rejonu dorywcze każdą ilość

żyta
pszenicy
cebuli
grochu jadalnego
fasoli
owsa
jęczmienia

Ceny należy oferować „loko i franko" magazyny Rejonowego Zakładu Gospodarczego w Grudziądzu przy rampie wojskowej w Tarpno e (były Park miotaczy min) przyczem ewentualne wyładowanie towaru z wagonu kolejowego i zamagazynowanie ponosi wojsko, względnie „loko i franko" magazyny Rej. Zakł. Gosp. w Grudziądzu przy ulicy Prowiantowej.

Zapłata następuje zaraz po odbiorze towaru po najwyższych cenach rynkowych w Grudziądzu, względnie po cenach giełdowych o ile sprzedający zamierza sprzedać swój towar po cenach giełdowych.

Odbiór dostawy odbywać się będzie codziennie od godz. 8 rano do godz. 15 po poł. w Rej. Zakł. Gosp. w Grudziądzu.

Oferty należy składać do Kierownictwa Rejonu Intendentury w Grudziądzu pokój 38 i oferować można od 100 kg. wzwyż. [6610

w z. **Kierownika Rej. Int.**
(—) Zamkowski kpt.

Potrzebny
kierownik
do księgarni i składu materjał. piśmiennych. Konieczna wieloletnia praktyka. Łask. oferty uprasza się [6664]

TUCHOLA - Profesor Seminarjum
P. Rompa.

KUPUJEMY [6614
jabłka, gruszki i śliwki

w większych ilościach ewentualnie w ładunkach wagonowych

KUPCY

którzy się obowiązują regularnie dostarczać, mają pierwszeństwo.

Chojnicka Wytwórnia Win Owocowych i tłoczarnia soków owocowych
A. KAŹMIERSKI I SKA., Chojnice, Pomorze.

Szukam kupna
motocyklu
z przyczepką. [6662
Kłosowski, Browar Nowemiasto.

Szmaty
czyste do czyszczenia maszyn kupuje w mniejszych i większych ilościach
Drukarnia Pomorska.

Samochód
4 osobowy, Stoewer 6/16 P. S., dobrze utrzymany, gumy jak nowe, tanio na sprzedaż w firmie 6660
BUTOWSKI, Bydgoszcz, Dworcowa 88

Węgle górnośląskie
wyborowe grube i drobniejsze sortymenta, dostarczam po najniższych cenach wprost z kopalni. Upraszam o wczesne zlecenia. Wagony także na ost. Dla posiedzicieli ziemskich dogodne warunki regulowania.
B. T. Borowski, Poznań, Rynek Jeżycki 2. (6661) Telefon 2214.

Kino-teatr **APOLLO** Kino-teatr

PREMJERA 6-cio aktowego dramatu PREMJERA

Następca Tronu i Tancerka

Nadprogram: 6669
MODNA MIŁOŚC.

W sobotę, dnia 29-go IX. i poniedziałek, dnia 1-go X.,
o godzinie 8 wieczorem, w sali „HOTELU WARSZAWSKIEGO"
Bydgoski Salon Czarodziejski
G·E·R·W·E·Y
2 godziny z krainy dziwów tysiąca i jednej nocy.
Program złożony z najnowszych eksperymentów: Spirytyzmu, magnetyzmu i iluzji najnowszego wymysłu suggestji z udziałem pierwszego ucznia bydgoskiej szkoły czarodziejskiej.
Własna dekoracja sceny. —— Ceny miejsc od 10 do 40 tysięcy marek.
Bilety wcześniej nabyć można w Kawiarni Ziemiańskiej i w dzień przedstawienia przy kasie od godz. 6 wieczorem.
Kierownik salonu i szkoły GERWEY, niezrównany mistrz iluzji.
Dyrektor teatru: J. CHRAPKOWSKI. 7892

Wielkopolska Centrala Żarówek

W. Tomaszewski i S-ka
Poznań, Fr. Ratajczaka 36
Telefon 1586. [6529
Poleca hurtownie:
wszelkie przybory do światła gazowego.

Bank Powiatowy
Tel. 981. *Grudziądz* *Tel. 981.*
ul. Młyńska 21 (Starostwo)
przyjmuje depozyta pod korzystnymi warunkami i załatwia wszelkie transakcje bankowe
Za zobowiązania Banku odpowiada całkowicie powiat Grudziądz wieś. 3498

Do nabycia w wszystkich księgarniach oraz kioskach kolejowych:
treściwie ujęta, bardzo sumiennie na podstawie **uchwał Akademji Umiejętności** zebrana praca **Janiny Sulerzyskiej**
obejmująca **zasady pisowni** oraz uwzględniająca **pospolite błędy językowe,** zanieczyszczające naszą mowę, p. t.

Jak pisać *bezbłędnie* po polsku

Cenę egzemplarza, oprawnego w trwałą tekturę, wyznaczyliśmy pragnąc uprzystępnić to bardzo pożyteczne i aktualne wydawnictwo szerszym warstwom obecnie na **Mkp. 15 300.**

SKŁAD GŁÓWNY:
Polskie Towarzystwo Księgarni Kolejowych „RUCH",
w POZNANIU, ulica Franciszka Ratajczaka 36.

PP. Księgarzom: 0,85 z 1/4

Sprzedaże

Wózek sportowy
używany sprzedam tanio. Koszarowa Nr. 11. II piętro lewo. [7900

Większą ilość próżnych
skrzyń
sprzeda
Walter Polley,
Plac 23 Stycznia nr. 28.

Na sprzedaż:
meble używane, kanapa, stół, krzesła, szyfonierka, bufet i inne rzeczy. [7899
Moniuszki 6, I piętro

Sprzedaję:
piecyk naftowy
gitarę i t. d. [7816
Ogrodowa 25, I p.

Skład
rzeźniczy z mieszkaniem, warsztatem, urządzeniem, może być kolonialny, okazyjnie do odstąpienia. Wiadomość ul. Nadgórna 20, I ptr.

2 klubowe kanapy
tanio na sprzedaż 7896
Tapicer Leon Gehrmann,
Moniuszki nr. 5, part.

Sprzedam
pierwszorz. koncertowe
PIANINO
prawie nowe, nadzwyczaj piękny głos za 2000 dolarów. Zgłosz. do Gł. Pomorsk. pod nr. 7893.

Koń oficerski jasny kasztan do 170 cm. wysoki, lat 6, dobrze ujeżdżony i spokojny na sprzedaż. **Kupię powózkę** lekką używaną parokonną lub jednokonną za złote polskie. Zgłoszenia **Szw. K. M. 18 pułku ułanów pomorskich Grudziądz** (fort ks. Mestwina). [7894

Mieszkania

Pokój umebl.
do wynajęcia dla dwuch panów Koszarowa 8, I piętro lewo. [7907

Dom Gminny
W niedzielę, dnia 30 września o godz. 8 wiecz. odbędzie się 6668
Przedstawienie eksperymentalne
cudów nowoczesnych przez
Leonarda Bellachini
Poprzednia sprzedaż biletów w biurze Mickiewicza 15.

Wykwalifikowany
zdolny introligator
potrzebny do samodzielnego prowadzenia introligatorni. Zgłoszenia: 7895
Księgarnia »WIEDZA« ulica Wybickiego nr. 33.

BANK LUDOWY
Sp. z odpowiedzialn. nieogran.
Założony w roku 1890.
GRUDZIĄDZ, ul. Józ. Wybickiego 21.
Załatwia zlecenia bankowe,
Przyjmuje wkładki i oszczędn. 31A
i oprocentowuje wedł. umowy
Zakupuje walnty zagraniczne, złote, srebrne i papierowe.
Udziela pożyczki
na zastaw przedm. złotych i srebrnych

Fabryka Pończoch
Lucjan Stefkiewicz
Grudziądz, Groblowa (Pł. Kapiel.)
(przy moście, naprzeciw gimn. żeńskiego)
wyrabia znanej dobroci
swetry damskie wełn. oraz skarpety i pończochy wełn. i bawełn.
od najdroższych do najtańszych w najrozmaitszych kolorach i polecam takowe w wielk. wyborze po cenach bezkonkur.

Kupna

Poszukuję celem kupna
gospodarstwo
od 80 mórg począwszy
z dobrem żywym i martwym inwentarzem. Dzierżawy kolonizacyjne wykluczone. Zgłoszenia do Ekspedycji Głosu Pomorskiego pod nr. 6663.

Posady

Potrzebny od zaraz
pisarz podwórzowy
z dłuższą praktyką. Zgłoszenia z odpisa. świadectw przyjmuje **Zarząd majętności Zawda** p. Plesewo pow. Grudziądz. [6656

Chłopiec biurowy
może się zgłosić
Młyny Grudziądzkie „Cerealia" Spółka Akcyjna
Dworcowa 49. 6667

Chłopiec do posyłek
może się zaraz zgłosić w biurze Związku Obrony Kresów Zachodnich Solna 4/5, I ptr. [7905

Książkowej
poszukuje 6657
zaraz lub od 1. 10 r. b.
St. Bronikowski
Fabryka likierów.

POTRZEBNA
kawiarka
„Wielkopolanka"
Plac 23-go Stycznia 24.

Poszukuje się natychm.
dwie kobiety
do pracy na stałe. Of. złożyć do Firmy **Zywnopol,** Pl. 23 Stycznia 11.

Poszukuję uczciwą i porządną **służącą**
Cysarska, Nadgórna 18.

Zguby

Zgubiłem portfel
z książeczką wojskową. Proszę zwrócić za wynagrodzeniem pod Adr. **Jan Müller,** Radzyn powiat Grudziądz.

Różne

Poszukuje się
30-50 milj. mk.
za dobrem oprocentowaniem. Łask. oferty do Głosu Pomorskiego pod nr. 7897.

Na stacji Bukówiec pow. Świecie. **SKRADZIONO** mi dnia 25. 9. rb. **portfel** 7891 zawierający pieniądze wykaz osobisty książkę wojskową i świadectwo przemysłowe, Wszystko na nazwisko **Feliks Małachowski** Znalezione dokumenta proszę zwrócić Forteczna 5.

WAPNO
rozgrzewa ziemię, wpływa na roślinność, poprawia oraz podnosi jakość i ilość ziarn wydaje mocną i długą słomę.
WAPNO
wzbogaca ojców i synów.
WAPNO
dostarczamy natychmiast w każdej ilości. (6490
Bracia Schlieper
Hurtownia materj. budowl.
Tel. 306 Bydgoszcz Tel. 361